

Trys dienos ir mažytė dalelė Lietuvos: įspūdžiai ir unikaliausi objektai

Aurelija RAKAUSKAITĖ

1 diena:
totoriai, poezijos įkvėptas muziejus,
vandens malūnas ir muilas

Keturiasdešimt totorių ir koldūnai

Kelionės maršrutas startavo Vilniaus rajone įsikūrusiame Keturiasdešimties totorių kaime. Šiame kaime, 16 km į pietvakarius nuo Vilniaus centro, gyvena apie penkis šimtus žmonių. Svarbiausias ir pagrindinis totorių bendruomenės istorinis objektas – musulmonų sunitų mečetė, pastatyta 1558 m.

Bet įdomiausi buvo gyvi pasakojimai apie totorių papročius, jų gyvenimo būdą, juos papildė vaisės – be galo gardūs totorių patiekalai. Vieną iš jų pasigaminti mokėmės ir mes. Edukacinės programos metu gaminome totorių tradicinius koldūnus – vien dėl jų skonio verta sugrįžti į svetingą bei draugišką Keturiasdešimties totorių kaimą.

Vis dar sklandanti poezijos dvasia

Antra kelionės stotelė – garsus XIX a. poeto Vladislavo Sirokomlės muziejus, įkurtas vos už 14 km nuo Vilniaus esančiame mediniame dvarelyje Bareikiškių kaime. Grafui Benediktui Tiškevičiui priklausiusį pastatą V. Sirokomlė su šeima nuomojosi ir čia pragyveno aštuonerius itin kūrybingus metus. Šiame muziejuje slypi poetą įkvėpusios istorijos, kūrybiška dvasia, išlikę pastatai ir nepaprasto grožio gamta. Labai gerbiamas bei mylimas poetas lenkų ir baltarusių kalbomis rašė eilėraščius, satyras, komedijas, iš lotynų kalbos vertė Lietuvos bei Lenkijos renesansinę poeziją, kurią lankytojai galėjo ne tik perskaityti, bet ir išgirsti pačiame muziejuje.

Edukacinių užsiėmimų netrūksta ir čia. Specialiai įrengtame senoviniame rūsyje vyksta keramikos pamokėlės, kviečiama susipažinti su kaligrafijos menu.

Svarbus žmonijai išradimas

Netoli Vilniaus esantis Liubavas – vienas seniausių Lietuvos dvarų, įsikūręs vaizdingoje vietovėje prie Gerėjos upės, dabar vadinamos Žalesa. Tai neabejotinai išskirtinis architektūros, kraštovaizdžio ir technikos paveldo objektas. Kelionės dalyviams buvo suteikta ypatinga galimybė pažvelgti į vieną iš itin svarbių žmonijai išradimų – vandens malūną, kuriame nuo senų laikų gaminami miltai duonai, demonstruojama daugiau kaip dešimt kitų gamybos procesų, veikia net šimtametė hidroturbina.

Tradicinis verslas – muilo gamyba

Paskutinė pirmosios dienos veikla – muilo gaminimas. Amatininkų šeimos Mindaugo ir Sاندros Makutėnų pagal senąsias receptūras gaminamas muilas yra sertifikuotas tautinio paveldo gaminys. Mums buvo suteikta proga pasigaminti savo unikalų muilą,

A. Rakauskaitės nuotr.

kuriam naudojome tik natūralias medžiagas: gėlių žiedus, augalų sėklas, iš augalų išgautus eterinius aliejus. Kartu susipažinome su muilo gamybos būdais, senovinių muilų receptūromis, natūralių jų kvapų bei spalvų istorija.

2 diena:
molio ir medžio paslaptys,
verbų rišimas, šakočio kepimas
ir vyno degustacija

Dalijasi savo amato paslaptimis

Antrąją kelionės dieną lankomės Maišiagalos tradicinių amatų centre, kur įsikūrę liaudies meno meistrai, tautodailininkai. Jie noriai moko lankytojus savo amato ir jo subtilybių. Puodų žiedėjas Deividas Jotautis supažindino kelionės dalyvius su puodininkystės amatu, lietuvių liaudies keramikos tradicijomis ir pademonstravo, kaip paprastas molio gabalas gali virsti nuostabaus grožio ašočiu. Lankytojai galėjo patys nors trumpam prisiliesti prie šio amato ir nusižiesti iš molio norimą daiktą. Antros edukacijos metu gilino žinias apie verbas, jų pynimo būdus, tradicijas ir stebėjome, kaip pinamos volelinės – pačios seniausios – verbos.

Jis gyveno 105 metus

Maišiagaloje esantis kunigo prelado Juzefo Obrembskio muziejus – Vilniaus krašto etnografinio muziejaus filialas. Muziejus įsikūręs buvusiuose klebonijos namuose, kur ir gyveno kunigas. Susipažinome ne tik su šio ypatingo žmogaus gyvenimu, veikla, bet ir žiūrėjome dokumentines iškarpas, kurios atskleidžia sunkius išbandymus, tekusius bažnyčiai XX a. bolševikmečio laiku, tą laikotarpį menančius artefaktus. J. Obrembskis – vienas vyriausių katalikų kunigų Lietuvoje

ir Europoje, gyvenęs net 105 metus. Kunigas ne tik rūpinosi parapijiečių dvasiniu gyvenimu, bet ir teikė pagalbą nuo bolševikų besilapstantiems arba iš tremties Sibire grįžtantiems kunigams.

Šiandien muziejaus veikla apima ne tik daiktų, relikvijų ir nuotraukų eksponavimą, bet ir kultūrinio, istorinio, dvasinio pobūdžio renginių organizavimą.

Drožyba užsiima daugiau nei 30 metų

Trečia antros dienos stotelė – Zarasų rajonas. Apsilankėme Dusetų amatų centre, kuriame įsikūręs medžio drožėjas Erikas Čypas, šiuo amatu užsiimantis jau 30 metų. Tautodailininkas papasakojo apie išsipildžiusią savo svajonę – amatų centrą, medžio drožinius, kolekcionuojamus senus buitines įrankius, žaislus, puodynes ir kt. Prie drožybos amato galėjome prisiliesti ir patys – edukaciniame užsiėmime drožinėjome paukščius ir dabinome juos įvairiais ornamentais bei simboliais.

Vynai su paveldo sertifikatais

Vakarop atvykome į nakvynės vietą ir likome sužavėti mūsų rajono vyndario Raimundo Nagelės kaimo turizmo sodyba „Roksala“ ir ją supančios gamtos grožiu. Sertifikuotų tautinio paveldo produktų tradicinis amatininkas, senojo vyndarystės amato puoselėtojas R. Nagelė papasakojo mums apie vyno gamybos subtilybes, aprodė šiauriausią Lietuvoje vynuogyną. Prasidėjus stipriam lietuvi visi bėgte subėgom į sodybos pasididžiavimą – vyno rūšį, kur ragavom įvairių vaisių ir uogų vynu, iš kurių net devyni turi Lietuvos tautinio paveldo sertifikatus, klausėmės vyndario pasakojimų apie šio gėrimo istoriją, gamybą ir šiandienines tendencijas.

Garsieji šakočiai

Rokiškis be Laimutės Sadauskienės skanėstų yra neįsivaizduojamas, o jie kepami Juodupėje. Šakočių kepimo edukacijoje sužinojome šio skanėsto atsiradimo istoriją, turėjome galimybę pamatyti, kaip malkomis kūrenamoje krosnyje kepamas tradicinis lietuviškas šakotis ir, žinoma, patys kepdami išbandėme savo sugebėjimus.

3 diena:
Rokiškis, sūris, tapytos langinės,
L. Šepka ir Salos

Muziejus dvare

Paskutinę kelionės dieną pradedjome Rokiškio krašto muziejuje – pirmajame muziejuje Lietuvoje, įsikūrusiame dvare. Mus pasitikusi dvaro grafienė supažindino su Rokiškio dvaro istorija, čia gyvenusiomis grafų Tyzenhauzų ir Pšezdziekių šeimomis, aprodė pačias įdomiausias ekspozicijas. Unikaliausia muziejaus ekspozicija – garsiausio XX a. dievdirbio Liongino Šepkos drožiniai, kurie nepakartojami originalumu, neįprasta atlikimo technika, savitu siužetų traktavimu. Muziejaus salėse atspindėta visa meistro kūryba – apie 300 kūrinių, kai kurie sudaryti iš daugybės detalių.

Vėliau dalyvavome edukaciniame projekte „Sūrio kelias“ ir sužinojome senovinius pieno produktų gaminimo būdus, ragavome šiandien AB „Rokiškio sūris“ gaminamų sūrių.

Galerija po atviru dangumi

Leidomės į trumpą ekskursiją pėsčiomis po Rokiškio senamiestį. Jos metu turistai supažindinti su tapytų langinių gatvėmis. Tapytomis langinėmis namus Rokiškio menininkai puošia nuo 2003 m. ir jau ištapė daugiau nei 250 langi-

nių. Taip pat apsilankėme Rokiškio turizmo ir amatų informacijos centre bei tautodailės galerijoje, kurioje negalėjome atsidžiaugti įspūdingais tautodailininkų sukurtais darbais.

Neogotikos perlas

Vienas iškiliausių neogotikinio stiliaus statinių Lietuvoje – įstabioli Rokiškio Šv. apaštalo evangelisto Mato bažnyčia. Turėjome išskirtinę galimybę pamatyti įvairiausių bažnyčios kampelių, į kuriuos užmesti akį gali ne kiekvienas. Lipome į bažnyčios bokštą, kad galėtume pasižvalgyti po Rokiškio miestą iš 56,5 metro aukščio, leidomės į požemius, kur išgirdome nepakartojamų pasakojimų apie įspūdingąją Rokiškio bažnyčią, jos statybą.

Skulptūrų parkas

Su šypsena ir geriausiomis emocijomis palikome Rokiškio senamiestį ir patraukėme į L. Šepkos parką. Mūsų miesto gyventojams puikiai žinomą parką puošia daugiau kaip 100 funkcionalių skulptūrų, pradėtų kurti 2001 m. Jos kuriamos improvizuojant L. Šepkos kūrybos ir gyvenimo temomis, kartu stengiantis kuo geriau atskleisti savo kūrybinę individualybę – tą pastebėjo ir turistai.

Prikeltas dvaras

Paskutinė kelionės stotelė – Salų dvaras. Pasivaikščiujome po naujam gyvenimui keliamą dvarą, domėjomės jo praeitimi ir kiekvieno koridoriaus, kambario istorija. Dvare veikiančiose amatų dirbtuvėse buvome supažindinti su vyteliu pynimu. Čia patyrėme daug kūrybinio džiaugsmo bei įgijome asmeninės patirties pindami vyteles.

Visus šiuos ir kitomis dienomis patirtus įspūdžius su džiaugsmu parsivežėme namo.